

ข้อเสนอโครงการ

การศึกษาแนวทางและขั้นตอน กระบวนการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศ

1. หลักการเหตุผล

ที่ประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ พ.ศ.๒๕๕๓ ได้พิจารณาระเบียบวาระ การป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมจากการค้าเสรีระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับทราบและตระหนักถึงเจตนารมณ์ บทบัญญัติ และมาตรการป้องกันผลกระทบจากการค้าเสรีระหว่างประเทศในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพ พ.ศ.๒๕๕๒ มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ ที่ ๑.๒ (การเข้าถึงยาผ่านหน้าของประชากรไทย) ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ และมติที่ ๑.๔ (การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดนโยบายการเจรจาการค้าเสรี) และครั้งที่ ๒ มติที่ ๒.๕ (ยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ) และ แผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗

ที่ประชุมดังกล่าวมีความห่วงใยและกังวลต่อผลกระทบด้านลบจากการค้าเสรีในสินค้าที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในสินค้า คุณธรรมได้แก่ ยาและเทคโนโลยีด้านสุขภาพ รวมถึงสถานการณ์ที่รายการสินค้าดังกล่าว ถูกรวมเข้ากับ รายการสินค้าธรรมดาอื่นในความตกลงการค้าเสรี และกังวลต่อช่องว่างของระบบในการกำหนดกรอบการเจรจาการค้าเสรีทุกระดับทั้งที่มีผลบังคับใช้แล้ว หรือกำลังอยู่ระหว่างการเจรจา และที่จะมีการเจรจาในอนาคตรวมทั้งได้ตระหนักถึงข้อจำกัดของกลไกและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศด้านสินค้าที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม และด้านบริการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการดำเนินการอย่างบูรณาการ การมีส่วนร่วม การนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และการใช้ความรู้ทางวิชาการ รวมทั้งข้อจำกัดในการดำเนินการตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ในมาตรา 190 ระบุขอบเขตเงื่อนไขของหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่ฝ่ายบริหารจะต้องเสนอขอความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติก่อนไปแสดงเจตนาผูกพัน เพิ่มการมีส่วนร่วมของรัฐสภาและภาคประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นการเจรจา รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดทำกฎหมายเฉพาะด้านการเจรจาจัดทำหนังสือสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ (ในขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะดังกล่าวใช้บังคับ) แต่กลไกและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาที่รวมทุกภาคส่วนในสังคมยังไม่มี ความชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนของภาคประชาชนว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดได้บ้าง ด้วยวิธีการใด อย่างไร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษากลไก กระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มด้วยการเจรจา จนถึงขั้นตอนสุดท้าย ที่ประเทศไทยได้เคยดำเนินการมา และกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต เพื่อให้เกิดความชัดเจน โปร่งใส ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะในสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมให้สามารถเข้าถึงกระบวนการเจรจาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมสูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศของไทยที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และกำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน หรือจะมีการดำเนินการในอนาคต

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกรอบการเจรจาของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ที่มีความสำคัญเชิงเศรษฐกิจการค้ากับประเทศไทย

2.3 เพื่อเสนอแนะกรอบการเจรจา และกระบวนการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศของไทยที่เหมาะสม

3. วิธีการศึกษา

3.1 ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลไกและกระบวนการเจรจาการค้าเสรี ของประเทศไทย และประเทศที่มีความสำคัญเชิงเศรษฐกิจการค้ากับประเทศไทย อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น

3.2 จัดสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้มีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐผู้กำหนดนโยบาย ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

3.3 จัดทำรายงานผลการศึกษา

4. ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาเปรียบเทียบกรอบการเจรจาและกระบวนการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศของ ไทย-สหรัฐอเมริกา และ ไทย-ญี่ปุ่น ทั้งในส่วนประเทศไทยและประเทศคู่เจรจา ในประเด็นต่างๆ ตั้งแต่ 1) การริเริ่มแนวคิดการเปิดเจรจา 2) การพัฒนากรอบการเจรจา 3) ระหว่างการเจรจา และ 4) การติดตาม/ประเมินนโยบายหลังจากลงนามแล้ว ตลอดจนบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความโปร่งใส และธรรมาภิบาล ของกระบวนการเจรจาทั้งหมด (ข้อ 1-4)

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอแนะกรอบการเจรจา และกระบวนการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศของไทยที่เหมาะสม ซึ่งได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลนำเข้าประกอบการพิจารณาเพื่อออกแบบการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในกระบวนการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศของไทยต่อไป

6. ระยะเวลาการศึกษา

3 เดือนนับจากวันลงนามในสัญญา

7. แผนกิจกรรม

กิจกรรม	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3
1. จัดประชุมวางแผนการทำงาน 3 ครั้ง	**	**	**
2. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	**	**	
3. จัดสนทนากลุ่ม (focus group) 2 ครั้ง	**		**
4. จัดทำรายงานผลการศึกษา			**

8. คณะผู้ศึกษา

1. นายแพทย์วิพุธ พูลเจริญ	ที่ปรึกษา
2. ท่านผู้หญิง ดร.สุธาวัลย์ เสถียรไทย	ที่ปรึกษา
3. ผศ.ดร.นุศราพร เกษสมบูรณ์	ที่ปรึกษา
4. รศ.ศิริพร สัจจามันท์	หัวหน้าโครงการและนักวิจัย
5. นางสาวสกุลวลัย มะนะโต	ผู้ช่วยวิจัยและผู้ประสานโครงการ
6. นางสาวอุษา บุญเลิศนิรันดร์	ผู้ช่วยวิจัย

9. หน่วยงานรับผิดชอบ

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม